

SOPRONI EGYETEM

Erdőmérnöki Kar

Doktori (PhD) értekezés tézise

Fával, faanyaggal kapcsolatos népi hagyományok, szokások és azok környezeti
attitűdbefolyásoló hatása Győr-Moson-Sopron megyében tanuló diákok
körében

Nmarné Kendöl Jutka

Sopron

2023

Soproni Egyetem

Erdőmérnöki Kar

Roth Gyula Erdészeti és Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola

Erdő- és Környezetpedagógia Program

Doktori Iskola vezetője: Prof. Dr. Faragó Sándor

Programvezető: Dr. Molnár Katalin

Témavezetők:

Dr. Molnár Katalin egyetemi docens

Dr. Berki Imre egyetemi docens

Tartalomjegyzék

1. A téma aktualitása.....	1
2. A kutatás céljai.....	1
3. A kutatás hipotézisei.....	2
4. Alkalmazott módszerek	5
4.1 Szakirodalom és dokumentumelemzés rövid áttekintése	5
4.2 A kérdőíves felmérés bemutatása	6
4.3 Statisztikai számítások, módszerek.....	6
5. Hipotézisek értékelése	6
6. Tézisek.....	8
7. Javaslatok.....	9
8. Összegzés.....	10
9. Az értekezés témakörében készített publikációk	11

1. A téma aktualitása

A disszertációban a szerző a fával, faanyaggal kapcsolatos népi hagyományok, szokások és azok környezeti attitűdbefolyásoló hatását vizsgálta Győr-Moson- Sopron megyében (2023. január 01-től vármegye). A téma aktuális, mivel bizonytalanságok vannak a fahasználattal kapcsolatban. Egyrészt a faanyag-felhasználást befolyásolják a helyettesítő termékeket gyártók, mivel azt vallják, hogy termékeik használata környezeti előnyökkel jár. Másrészt a média és a természetvédők is fokozzák a bizonytalanságot, mivel az erdőgazdálkodást az erdészek munkáját sok esetben negatívan ítélik meg (Kováts-Németh, 2010). A hiányos és téves információk a nem megfelelő szemléletmód kialakulásához vezetnek (Hartl, 2008).

Kutatási eredmények igazolják, hogy a fatermékek használata pozitívan hat a testi-lelki egészségre. A fatermékek használata hozzájárul a klímaváltozás hatásainak mérsékléséhez.

A disszertációban a fa, faanyaghasználatot vizsgálta a szerző általános- és középiskolás diákok körében. Megvizsgálta, hogy a szülői házban szerzett tapasztalatok, az iskolák fával kapcsolatos programjai, valamint a fával, fafelhasználással kapcsolatos népi hagyományok, szokások ismerete milyen hatással van a faanyag fontosságának megítélésében.

2. A kutatás céljai

A disszertáció fő célkitűzése volt, hogy képet, adatokat kapjon a szerző arról, hogy mutatnak-e hajlandóságot a tudatos faanyaghasználatra a későbbiekben, felnőtt korukban, a felmérésben részt vett általános- és középiskolás diákok.

Ezen belül első cél volt, adatok szerzése arról, hogy az iskolán kívüli, fával kapcsolatos oktatási-nevelési tevékenységek, (mint például az erdei programok, kirándulások, erdei tanulmányutak, faültetési programok vagy fával kapcsolatos foglalkozásokon való élményszerzés) mennyire befolyásolják a fával kapcsolatos attitűdöket és a jövőbeni a fafelhasználást motiválják-e.

A második cél volt képek, adatok beszerzése a felmérésben részt vett diákok családjainak fával, faanyaghasználattal kapcsolatos szokásairól, hagyományairól, valamint, hogy ezek a szokások, hagyományok befolyásolják-e a fával kapcsolatos attitűdöket és a faalapanyagok jövőbeli felhasználásának szándékát.

Harmadik cél volt, adatok szerzése arról, hogy a tanulók a népi hagyományok, szokások fahasználati vonatkozásaiban milyen ismeretekkel rendelkeznek, illetve, hogy ezek az ismeretek a jövőbeli faanyaghasználatra milyen hatással vannak.

Negyedik cél volt annak feltárása, hogy a média hatása befolyásolja-e a faalapanyagok jövőbeli felhasználásának szándékát.

3. A kutatás hipotézisei

1. Feltételezte a szerző, hogy a felmérésben részt vett tanulók közül azoknál mutatható ki a fával, faanyaghasználattal kapcsolatosan magasabb tudás, ismeret, akiknek családjában van kertjük. Feltételezte, hogy az attitűd affektív és konatív tartománya is magasabb eredményt mutat majd.

Az attitűd három tartományának vizsgálatához külön-külön hipotéziseket állított fel. Az attitűd kognitív tartományának vizsgálatára az alábbi hipotézist:

H0: Azoknál a tanulóknál, akiknek családjában van kertjük, az attitűd kognitív tartománya nem mutat magasabb értékeket, azokhoz a tanulókhöz viszonyítva, akiknél nincs kertjük.

H1: Azoknál a tanulóknál, akiknek családjában van kertjük, az attitűd kognitív tartománya magasabb értékeket mutat, azokhoz a tanulókhöz viszonyítva, akiknél nincs kertjük.

Az attitűd affektív tartományának vizsgálatára az alábbi hipotézist állította fel:

H0: Azoknál a tanulóknál, akiknek családjában van kertjük, az attitűd affektív tartománya nem mutat magasabb értékeket, azokhoz a tanulókhöz viszonyítva, akiknél nincs kertjük.

H1: Azoknál a tanulóknál, akiknek családjában van kertjük, az attitűd affektív tartománya magasabb értékeket mutat, azokhoz a tanulókhöz viszonyítva, akiknél nincs kertjük.

Az attitűd konatív tartományának vizsgálatára az alábbi hipotézist állította fel:

H0: Azoknál a tanulóknál, akiknek családjában van kertjük, az attitűd konatív tartománya nem mutat magasabb értékeket, azokhoz a tanulókhöz viszonyítva, akiknél nincs kertjük.

H1: Azoknál a tanulóknál, akiknek családjában van kertjük, az attitűd konatív tartománya magasabb értékeket mutat, azokhoz a tanulókhöz viszonyítva, akiknél nincs kertjük.

2. Feltételezte a szerző, hogy az iskola tanórán kívüli, fával kapcsolatos tevékenységeiben (faültetési programok, erdei táborok, erdei kirándulások, jeles napok megünneplése, iskolakert gondozása, fával kapcsolatos foglalkozásokon való élményszerzés) részt vevő tanulók a fával kapcsolatos környezeti attitűd kognitív, affektív és konatív tartományában pozitívabb hozzáállást mutatnak azokhoz a tanulókhöz viszonyítva, akik nem vettek részt ilyen jellegű tevékenységben, programban.

Az attitűd három tartományának vizsgálatához külön-külön hipotéziseket állított fel. Az attitűd kognitív tartományának felméréséhez az alábbi hipotéziseket állította fel:

H0: Azok a tanulók, akik részt vettek az iskolájuk által szervezett fával kapcsolatos programokon, az attitűd affektív tartományában nem mutatnak a felső kvartálban elhelyezkedő és 0,25-től statisztikailag szignifikánsan eltérő, a 0,5 értékhez közelítő eredményt.

H1: Azok a tanulók, akik részt vettek az iskolájuk által szervezett fával kapcsolatos programokon, az attitűd affektív tartományában a felső kvartálban elhelyezkedő és 0,25 értéktől statisztikailag szignifikánsan eltérő, a 0,5 értékhez közelítő eredményt mutatnak.

Az attitűd affektív tartományának felméréséhez az alábbi hipotéziseket állította fel:

H0: Azok a tanulók, akik részt vettek az iskolájuk által szervezett fával kapcsolatos programokon, az attitűd affektív tartományában nem mutatnak a felső kvartálban elhelyezkedő és 0,25-től statisztikailag szignifikánsan eltérő, a 0,5 értékhez közelítő eredményt.

H1: Azok a tanulók, akik részt vettek az iskolájuk által szervezett fával kapcsolatos programokon, az attitűd affektív tartományában a felső kvartálban elhelyezkedő és 0,25 értéktől statisztikailag szignifikánsan eltérő, a 0,5 értékhez közelítő eredményt mutatnak.

Az attitűd konatív tartományának felméréséhez az alábbi hipotéziseket állította fel:

H0: Azok a tanulók, akik részt vettek az iskolájuk által szervezett fával kapcsolatos programokon, az attitűd konatív tartományában az alsó kvartálban elhelyezkedő és 0,5 értéktől statisztikailag nem szignifikánsan eltérő értékeket mutatnak.

H1: Azok a tanulók, akik részt vettek az iskolájuk által szervezett fával kapcsolatos programokon, az attitűd konatív tartományában a felső kvartálban elhelyezkedő és 0,5 értéktől statisztikailag szignifikánsan eltérő, az 1 értékhez közelítő eredményt mutatnak.

3. Feltételezte a szerző, hogy az egységes Nemzeti alaptanterv alapján a tanulók, a népi hagyományok, szokások fával kapcsolatos ismeretének kérdéskörében jártasak, ismerik azokat. A nagyvárosban, városban és falun tanuló diákok ismereteiben nem mutatható ki különbség. Továbbá feltételezte, hogy az attitűd affektív és konatív tartománya sem mutat különbséget a falun és városban élő, tanuló diákok között.

Az attitűd három tartományának vizsgálatához külön- külön hipotéziseket állított fel. Az attitűd kognitív tartományára az alábbi hipotéziseket állította fel:

H0: A városban, nagyvárosban és falun tanuló diákok ismereteiben, az attitűd kognitív tartományában kimutatható különbség van, a népi hagyományok, szokások fával kapcsolatos kérdésköreiben.

H1: A városban, nagyvárosban és falun tanuló diákok ismereteiben, az attitűd kognitív tartományában nem mutatható ki különbség a népi hagyományok, szokások fával kapcsolatos kérdésköreiben.

Az attitűd affektív tartományára az alábbi hipotéziseket állította fel:

H0: A városban, nagyvárosban és falun tanuló diákoknál az attitűd affektív tartományában kimutatható különbség van, a népi hagyományok, szokások fával kapcsolatos kérdésköreiben.

H1: A városban, nagyvárosban és falun tanuló diákoknál az attitűd affektív tartományában nem mutatható ki különbség a népi hagyományok, szokások fával kapcsolatos kérdésköreiben.

Az attitűd konatív tartományára az alábbi hipotéziseket állította fel:

H0: A városban, nagyvárosban és falun tanuló diákok esetében az attitűd konatív tartományában kimutatható különbség van, a népi hagyományok, szokások fával kapcsolatos kérdéskörében.

H1: A városban, nagyvárosban és falun tanuló diákok vizsgálatánál az attitűd konatív tartományában nem mutatható ki különbség a népi hagyományok, szokások fával kapcsolatos kérdéskörében.

4. Feltételezte a szerző, hogy azokban a családokban, ahol széleskörűen használnak faanyagot, a gyerekek/tanulók is hajlandóságot mutatnak a későbbiekben a faanyaghasználatra. Feltételezte, hogy az iskola fával kapcsolatos programjai pozitív hatást gyakorolnak a tanulók fa, faanyaghasználatának hajlandóságára. Továbbá feltételezte, hogy azok a tanulók, akik az átlagnál magasabb ismeretekkel rendelkeznek a népi hagyományok, szokások fával, faanyaghasználatával kapcsolatos kérdéseiben, fontosnak tartják a faanyaghasználatot.

Az attitűd három tartományának vizsgálatához külön- külön hipotéziseket állított fel. Első vizsgálatához az alábbi hipotézist állította fel:

H0: Azok a tanulók nem tartják fontosnak napjainkban a nagy mennyiségű faanyaghasználatot és nem építenének faalapanyagból házat, akiknek családja nem használ széleskörűen faalapanyagot.

H1: Azok a tanulók inkább tartják fontosnak napjainkban a sok faanyaghasználatot és inkább építenének faalapanyagból házat, akiknek családja is széleskörűen használ faalapanyagot.

Második vizsgálatában az iskolai fával kapcsolatos programok hatását térképezte fel, melyhez az alábbi hipotéziseket állította fel:

H0: Azok a tanulók nem tartják fontosnak napjainkban a sok faanyaghasználatot és nem építenének faalapanyagból házat, akik nem vettek részt az iskolájuk szervezésében fával kapcsolatos programokon.

H1: Azok a tanulók tartják fontosnak napjainkban a sok faanyaghasználatot és építenének faalapanyagból házat, akik részt vettek az iskolájuk szervezésében fával kapcsolatos programokon.

Harmadik vizsgálatában a népi hagyományok, szokások ismeretének faanyaghasználatot befolyásoló hatását térképezte fel, melyhez az alábbi hipotéziseket állította fel:

H0: Azok a tanulók nem tartják fontosnak napjainkban a jelentős mennyiségű faanyaghasználatot és nem építenének faalapanyagból házat, akik a népi hagyományokban, szokásokban megjelenő széleskörű faanyaghasználat kérdéseiben az átlagnál alacsonyabb eredményt értek el.

H1: Azok a tanulók tartják fontosnak napjainkban a jelentős mennyiségű faanyaghasználatot és építenének faalapanyagból házat, akik a népi hagyományokban, szokásokban megjelenő széleskörű faanyaghasználat kérdéseiben az átlagnál magasabb eredményt értek el.

5. Feltételezte a szerző, hogy abban az esetben, ha a családban megjelentek a fával kapcsolatos hagyományok, szokások, azok a gyermek/tanuló jövőbeli faanyaghasználatával kapcsolatos hajlandóságát befolyásolják. Valamint azoknál a tanulóknál, akik bár néznek fával kapcsolatos természetfilmeket, dokumentumfilmeket, régi fa munkaeszközöket, fával

kapcsolatos szokásokat, hagyományokat, a média közvetett hatása mégsem mutatható ki meghatározó tényezőként.

Családok fával kapcsolatos hagyományainak, szokásainak hatásvizsgálatához az alábbi hipotéziseket állította fel:

H0: Abban az esetben, ha a családban megjelentek a fával kapcsolatos hagyományok, szokások, azok a gyermek/tanuló jövőbeli faanyaghasználattal kapcsolatos hajlandóságát nem befolyásolják

H1: Abban az esetben, ha a családban megjelentek a fával kapcsolatos hagyományok, szokások, azok a gyermek/tanuló jövőbeli faanyaghasználattal kapcsolatos hajlandóságát befolyásolják.

A média által közvetített ismeretek hatásvizsgálatához, az alábbi hipotéziseket állította fel:

H0: Azoknál a tanulóknál, akik bár néznek fával kapcsolatos természetfilmeket, dokumentumfilmeket, régi fa munkaeszközöket, fával kapcsolatos szokásokat, hagyományokat, a média közvetett/befolyásoló hatása kimutatható meghatározó tényezőként.

H1: Azoknál a tanulóknál, akik bár néznek fával kapcsolatos természetfilmeket, dokumentumfilmeket, régi fa munkaeszközöket, fával kapcsolatos szokásokat, hagyományokat, a média közvetett/befolyásoló hatása mégsem mutatható ki meghatározó tényezőként.

6. Utolsó vizsgálatában hipotézis felállításra nincs szükség. Arra kereste a választ, hogy a felmérésben részt vett 430 tanuló közül hány fő az, akiről biztosan elmondható, hogy hajlandóságot mutat a tudatos faanyaghasználatra. Melyek azok a hatások, melyek meghatározzák a fához, faanyaghasználathoz való pozitív beállítódást. A vizsgálatához egy széles körben alkalmazott módszert a Döntési fa módszerét használta (Conditional inference tree).

4. Alkalmazott módszerek

Szakirodalom és dokumentum elemzés

Kérdőíves felmérés fa, faanyag témában

Az adatok kvantitatív-statisztikai elemzése az SPSS 27 statisztikai szoftvercsomag segítségével (IBM Corp. Released, 2020). A Döntési fa (Conditional inference tree) statisztikai elemzésekhez az R platformra épített RStudio 1.1.442-t (RStudio Team 2020) (R Development Core Team 2021, 3.5.1-es verzió) használta.

4.1 Szakirodalom és dokumentumelemzés rövid áttekintése

A disszertáció bemutatta, hogy milyen nagy szerepe volt a népi kultúrában az emberek életében a fának, faanyaghasználatnak. Hagyományaink átörökítése megszakadt. A Nemzeti alaptantervben 1995. évben jelent meg először a néprajzi ismeretek tantárgy (130/1995. (X. 26.) Korm. rendelet).

A disszertáció bemutatta a környezeti nevelés kialakulását Európában. Az egyezményeket és konferenciákat dokumentumelemzéssel tárta fel a szerző. Továbbá bemutatta Magyarországon a környezeti nevelés kialakulását az 1990-es években született jogszabályoktól, határozatoktól napjainkig. A környezeti nevelés nem hagyományos iskolai

keretei közül az erdei iskolákat, az erdészeti erdei iskolákat, a természet- és környezetvédelmi jeles napokat emelte ki, készség és kompetenciafejlesztő hatásukat hangsúlyozva. A környezeti hatás- és attitűdvizsgálatok bemutatásával, valamint a nemzetközi felmérések eredményeinek áttekintésével képet, adatokat kapott a szerző a magyarországi diákok ismereteiről, az összehasonlító vizsgálatok alapján eredményeiről. A

család és környezet attitűdbefolyásoló hatásának bemutatása a környezeti nevelés szempontjából fontos tényező, mivel a szülői házban szerzett tapasztalatokat a tanulók tovább viszik az iskolába, ezeknek a tapasztalatoknak megerősítése vagy kioldása a pedagógus feladata.

A szerző megvizsgálta a Hon-és népismeret tankönyvek és munkafüzetek fával, faanyaggal, faeszközökkel kapcsolatos tartalmait. A vizsgálat a kérdőív összeállításához volt szükséges, mivel csak olyan kérdések szerepeltek abban, amivel a tanulók találkozhattak a tankönyvekben.

4.2 A kérdőíves felmérés bemutatása

A felmérés Magyarországon Győr-Moson-Sopron megyében készült a 2021-es tanév április, május és június hónapjaiban, az iskolák fenntartóinak engedélyével. (Magyarország Alaptörvényének tizenegyedik módosítása értelmében a megye neve Győr-Moson-Sopron vármegye lett.) A kérdőív 49 kérdést tartalmazott. A kérdések az attitűd három tartományát mérték fel, a családi szokások, hagyományok, az iskolai és iskolán kívüli fával kapcsolatos programok és a népi hagyományok, szokások (csak a fa, mint gazdasági munkaeszköz, építőanyag, háztartási eszköz, energiaforrás) témában. A kérdőív kitöltése előtt tíz diák tesztelte a felmérés kérdéseit. A kérdőíveket a Google Docs programmal, online töltötte ki 230 fiú és 200 lány tanuló, összesen 430 fő. A kérdőívbe három településtípus került felvételre: falu, kisváros (kisváros: 10-25 ezer fő, pl. Csorna, Kapuvár) nagyváros (nagyváros: 25 ezer fő felett, pl. Sopron, Győr).

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatai alapján a kérdőív reprezentatív Győr-Moson-Sopron megyére.

4.3 Statisztikai számítások, módszerek

Az adatokat kvantitatív-statisztikai elemzésnek vetette alá a szerző, az SPSS 27 statisztikai szoftvercsomag segítségével (IBM Corp. Released, 2020). A kérdőív adatai a hisztogramok és a statisztikai elemzések alapján nem mutattak normáeloszlást ($p < 0,001$). Ezért a Mann-Whitney U tesztet, az egymintás Wilcoxon tesztet és a Spearman korrelációt alkalmazta a szerző.

A Döntési fa módszer statisztikai elemzésekhez az R platformra épített RStudio 1.1.442-t (RStudio Team 2020) (R Development Core Team 2021, 3.5.1-es verzió) használta. Először két független értékelő végzett plauzibilitási ellenőrzést. A statisztikai elemzés fő célja az volt, hogy adatokat kapjon a szerző arról, hogy milyen hatások mentén tartják a résztvevők fontosnak a faanyaghasználatot. A „Fa fontossága” megítéléséhez a Likert skála 4-es vagy 5-ös értéke került vizsgálat alá.

5. Hipotézisek értékelése

A kutatás célja annak vizsgálata volt, hogy a tanulók fa, faanyaghasználattal kapcsolatos attitűdjét befolyásolja-e a közvetlen környezetükben jelen lévő fa továbbá milyen

hatással van a diákokra az őket körül vevő közeg, a család hagyományai, szokásai és az iskola fával kapcsolatos programjai. Felállított a szerző öt hipotézist, ebből az első három az attitűd mindhárom tartományára vonatkozott. Ezeket külön-külön statisztikai vizsgálatoknak vetette alá. Továbbá elvégzett egy jövőbeli cselekvést előrejelző elemzést.

Megvizsgálta, hogy a fák jelenléte a tanulók környezetében hatással van-e az attitűdre. Eredményei az attitűd mindhárom tartományában beigazolták feltételezését, mely szerint a fák jelenléte a közvetlen környezetben fontos a fához, faanyaghoz és fatermékek használatához való pozitív beállítódásban.

Megvizsgálta, hogy az iskola tanórán kívüli, fával kapcsolatos tevékenységeiben (faültetési programok, erdei táborok, erdei kirándulások, jeles napok megünneplése, iskolakert gondozása, fával kapcsolatos foglalkozásokon való jelenlét) részt vevő tanulók a fával kapcsolatos környezeti attitűd kognitív, affektív és viselkedési tartományában magasabb eredményt mutattak-e azokhoz a tanulókhöz viszonyítva, akik nem szereztek élményt ilyen jellegű tevékenységben, programban. Eredményei az attitűd minhárom tartományában beigazolódtak.

Adatokat kapott a szerző arról, hogy a tanulók a népi hagyományok, szokások fával kapcsolatos ismeretének kérdéskörében jártasak, ismerik azokat. A nagyvárosban, városban és falun tanuló diákok ismereteiben nem mutatható ki különbség. Megállapította továbbá, hogy az attitűd affektív és konatív tartománya sem mutatott különbséget a falun és városban élő, tanuló diákok között, hipotézise beigazolódtott, az attitűd tartományaiban (kognitív, affektív és konatív) nincs különbség, a településtípus nem befolyásoló tényező.

Kutatása eredményei alapján megállapította a szerző, hogy a tanulók fával, faanyaghasználattal kapcsolatos hajlandóságát befolyásolta családjuk fával, fahasználattal kapcsolatos szokásai, hagyományai. Az iskolai fával kapcsolatos programok pozitív hatást fejtettek ki a tanulók fa, faanyaghasználatának hajlandóságára. Megállapította, azok a tanulók, akik az átlagnál magasabb ismeretekkel rendelkeznek a népi hagyományok, szokások fával, faanyaghasználattal kapcsolatos témában, fontosnak tartották a faanyaghasználatot. Vizsgálata eredményei mindhárom feltételezésében beigazolódtak.

Kutatása eredményei alapján megállapította a szerző, hogy azoknál a tanulóknál, akiknek családjában megjelentek a fával kapcsolatos hagyományok, szokások, fontosnak tartották a faanyaghasználatot. Eredményei azt mutatták, hogy a médiából szerzett (régis, fa munkaeszközökkel, fával kapcsolatos) ismeretek nem fejtettek ki befolyásoló hatást a faanyaghasználattal kapcsolatban. Kutatása eredményei alapján megállapította, hogy a vizsgálat alá vont tanulóknál a családi hagyományok, szokások megtartása befolyásolta a jövőbeli faanyaghasználati hajlandóságot.

Tovább vizsgálta a szerző a fa alapanyag fontosságának kérdését, a „Döntési fa” statisztikai módszerrel. hogy árnyaltabb képet kapjon arról, hogy a felmérésben részt vett diákok milyen hatások alapján ítélik meg a faanyaghasználat fontosságát. A felmérés eredményeiből kiderült, hogy az iskolán kívüli, fával kapcsolatos programok tanulókra kifejtett hatása hozzájárul a fa fontosságának megítéléséhez.

Beigazolódtott feltételezése, hogy a fák jelenléte a tanulók kertjeiben, a családi szokások, az iskolák tanórán kívüli fával kapcsolatos tevékenységei, programjai, a népi hagyományok, szokások, a régi fa mesterségek ismerete pozitív hatással van a fához és a faanyaghoz való viszonyulásban.

6. Tézisek

T.1. Megállapította a szerző, hogy a környezeti nevelés során is az erdő sokoldalú hasznát, a multifunkcionalitást indokolt képviselni. A környezeti nevelés során az erdők immateriális hasznát igénybe véve nevelhetünk, oktathatunk. A környezet- és természetvédelmet (pl. élővilág, víz, levegő, talaj stb.) közvetlenül, tapasztalatok útján ismerhetik meg a tanulók.

T.2. Vizsgálata alapján megállapította, hogy a fák jelenléte a közvetlen környezetben (családjuk kertjeiben) a fához, faanyaghoz és fatermékek használatához való pozitív beállítódásban fontos.

T.3. A felmérési adatok kvantitatív-statisztikai elemzése során megállapította, hogy az attitűd affektív tartománya hangsúlyosabb, mint a kognitív tartomány. Az érzelmi ráhatás fokozható, ha a tanulók olyan fával, faanyaggal kapcsolatos programban vesznek részt, ahol aktív cselekvők lehetnek.

T.4. A nevelés- oktatás és a szülői hatások összehangoltsága a fa, faalapanyag és fatermékek használata területén fontosabbak a gyerekek/ fiatalok környezeti nevelésében, mint más tényezők (pl. lakóhely, média). Az összehangoltság érdekében fontos figyelembe venni azt, hogy a tanulók az iskolában szerzett környezeti neveléssel kapcsolatos ismereteiket hazavihetik családjuk körébe. A családi mintákat beviszik az iskolába, ezért a környezeti nevelés pedagógiai feladata az is, hogy a tanulók otthonról hozott családi mintáit megerősítse vagy kioldja.

T.5. Vizsgálata eredményei szerint a tanulóknál a család a legfontosabb információforrás, (hatásosabb, mint az iskola vagy a média) a fa, faanyaghasználattal kapcsolatban.

T.6. Az iskolai és iskolán kívüli környezeti nevelés elemei (iskolakertek, az otthoni fás környezet és faeszközök, a fával kapcsolatos „tüzes” és régi, famesterséget bemutató - programok, a hagyományok felelevenítése és tovább örökítése) tartósan meghatározóak a fához, faanyaghoz és fatermékek használatához való pozitív beállítódásban (de az erdei iskolai programok, vándor táborok, jeles napok megünneplése, faültetési programok természetesen hasznosak).

T.7. Vizsgálata eredményei szerint a fa, faanyaghasználat erősítése ugyanolyan fontos a falun élő, mint a városban, nagyvárosban élő vagy tanuló diákok esetében.

7. Javaslatok

A szerző javasolja, hogy minden iskola rendelkezzen iskolakerttel, mivel a szülői házban lévő kert időbeni és térbeli megjelenésében hasonló az iskolakertekhez. Azokban az iskolákban, ahol ez nem megoldható, legalább a folyosókon és az ablakokban helyezzenek el ládákat, melyekbe a tanulók növényeket ültethetnek és gondozhatják azokat.

A szerző javasolja, hogy az iskolák minél több faanyagot, faeszközt használjanak, mivel a faalapanyag használat pozitívan hat a pszichés állapotra, a testi és lelki egészségre.

Az eredmények azt mutatták, hogy az attitűd két összetevőjének erősítése elősegíti a környezettudatos magatartás kialakulását. A szerző javasolja, hogy a pedagógusok minél több tanórán kívüli erdei, fával, faanyaghasználattal kapcsolatos programot szervezzenek. Fontos, hogy képzett szakember szervezzen ilyen programokat, a programok az erdész szakmai tudására épülhetnek.

A szerző javasolja, továbbá, hogy a néprajzot, természettudományt tanító tanárok, és azok, akik részt vesznek a környezeti nevelés egyéb területein vegyenek részt olyan továbbképzésen, mely a faanyaghasználat témakörében kerül meghirdetésre.

A szerző javasolja, hogy a szülők is kerüljenek bevonásra a környezeti nevelésen belül a fával, faanyaghasználattal kapcsolatos programokba, rendezvényekre.

A szerző javasolja, hogy reklámon, médián, környezetvédelmi programokon keresztül szólítsuk meg a szülőket környezettudatosságuk erősítése, a fahasználat elterjesztése vagy növelése érdekében.

A fahasználat erősítése érdekében a szerző javasolja olyan fával, faanyaghasználattal kapcsolatos programok népszerűsítését, amelyekben gyermekes családok vehetnek részt.

A szerző javasolja továbbá az erdőgazdálkodás, az erdészek munkájának megismertetését minél szélesebb körben, a tanulókkal és családjaikkal.

A fa és a fahasználat kérdéskörének vizsgálati eredményei alapján a faalapú anyagok széleskörű elterjedését szorgalmazza a szerző.

8. Összegzés

A disszertációban a szerző bemutatta, hogy a fa, faanyaghasználat fontos szerepet töltött be a népi kultúrában. Rámutatott arra a tényre, hogy napjainkban sok a bizonytalanság a fa, faanyaghasználattal kapcsolatban. A szerző öt hipotézist állított fel, valamint vizsgálatot végzett a Döntési fa módszerrel. Vizsgálatait három aspektusból közelítette meg: családi fával kapcsolatos szokások, hagyományok, iskola fával kapcsolatos programjai, népi hagyományok, szokások fával, faanyaggal kapcsolatos tartalmi.

Kérdőíves kutatása adatainak eredményeit statisztikai számításoknak vetette alá. Feltételezése mind az öt hipotézisben beigazolódott.

A hipotézisei részben megegyeznek a magyar és külföldi kutatások eredményeivel, két esetben kapott ellentétes eredményt:

A felmérésben részt vett diákok népi hagyományok, szokások fával, faanyaggal kapcsolatos ismeretei nem mutattak különbséget, a település típusa nem volt befolyásoló tényező.

A diákok véleményét a média információi nem befolyásolják a fa, faanyag használat tekintetében.

A Döntési fa módszerrel történt vizsgálat feltárta azokat a hatásokat, melyek alapján a faanyaghasználatot fontosnak tartják a diákok. A vizsgálat azt is feltárta, hogy a felmérésben részt vett tanulók közül hány fő az, aki fontosnak tartja a fahasználatot.

Az értekezés újdonsága, hogy eddig a fa, faanyaghasználattal kapcsolatban nem tárták még fel az attitűd mindhárom tartományát külön-külön. Nem készült eddig vizsgálat arról sem, hogy az iskola tanórán kívüli fával kapcsolatos programjai milyen hatást fejtenek ki a faanyaghasználat fontosságának megítélésében. A disszertációban egy új, eddig a környezeti neveléssel kapcsolatos kutatásokban nem alkalmazott módszerrel is történtek vizsgálatok.

A szerző véleménye szerint felmérésének adatai további vizsgálatok elvégzésére alkalmasak.

9. Az értekezés témakörében készített publikációk

NMARNÉ, KENDÖL J. ; MOLNÁR, K. ; BERKI, I. ; FEKETE, I.. (2022):

Student Knowledge and Attitudes Towards Wood and the Use of Wood as a Raw Material
Acta Silvatica et Lignaria Hungarica: AN International Journal in Forest, Wood and Environmental Sciences 18: 2 pp. 129-150., 22 p

FEKETE, I.; NMARNÉ, KENDÖL J. (2022):

Assessing Attitudes Towards Wood in the Context of Family Habits: Potential for Reuse of Raw Data from a Questionnaire Survey
Journal of Open Humanities Data 8 Paper: 82, 5 p.

NMARNÉ, KENDÖL J. (2021):

Natural Scientific and Ecological Environmental Education in the Training of Kindergarten Teacher Students at the University of Sopron, Hungary
Acta Universitatis Sapientiae Social Analysis 11 pp. 132-143, 12 p.

NMARNÉ, KENDÖL J. (2021):

Fához, faanyag használatához kapcsolódó attitűd vizsgálata általános és középiskolás tanulók körében Győr-Moson-Sopron Megyében
In: Lett, Béla; Gál, János; Horváth, Sándor; Molnár, Katalin; Schiberna, Endre; Stark, Magdolna (szerk.) Tanulmánykötet Mészáros Károly tiszteletére 2021
Soproni Egyetem Kiadó, Sopron, Magyarország. 146 p. pp. 119-126, 8 p.

NMARNÉ, KENDÖL J. (2019):

Újrahasznosítás lehetőségei az óvodapedagógus hallgatók eszköztárában = Possibilities of Recycling in the Repertoire of Undergraduate Kindergarten Teachers
In: Lett, Béla; Gál, János; Horváth, Sándor; Molnár, Katalin; Schiberna, Endre; Stark, Magdolna (szerk.) Tanulmánykötet Mészáros Károly Tiszteletére 2019
Soproni Egyetem Kiadó, Sopron, Magyarország. pp. 111-117, 7 p.

NMARNÉ, KENDÖL J. (2019):

Hallgatói környezettudatosság környezetvédelmi témakörökben fiatal felnőtt korban
Képzés és Gyakorlat: Training and Practice 17: 3-4 pp. 195-210. 16 p

NMARNÉ, KENDÖL J. (2019):

A környezetvédelem oktatásának jelentősége = (The Significance of Teaching Environmental Protection)
In: Kissné, Zsámboki Réka; Koloszár, Ibolya; Horváth, Csaba (szerk.) Nemzetközi neveléstudományi irányvonalak és dimenziók határok nélkül: XII. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia: absztraktkötet
Soproni Egyetem Kiadó, Sopron, Magyarország. 179 p. pp. 73-74, 2 p.

NMARNÉ, KENDÖL J. (2018):

Az attitűdformálás lehetőségeinek vizsgálata középiskolások körében
In: Belovári, Anita; Bencéné, Fekete Andrea; Nagyházi, Bernadette (szerk.) 11. Képzés és Gyakorlat. Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia: A tekintély mámorja és a szabadság varázslata. Választható pedagógiai elméletképzésben és a gyakorlatban. Absztraktkötet. Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar, Kaposvár, Magyarország. 61 p. p. 33

NMARNÉ, KENDÖL J. (2018):

Advent projekt az identitás erősítéséhez.

Fókusz - Vajdasági Ismeretterjesztő és Tudománynépszerűsítő Elektronikus Folyóirat. 2018. január: 159-160 pp. 1-8, 8 p

NMARNÉ, KENDÖL J. (2018):

A hagyományok tisztelete, a népi szokások természettudományos vonatkozása az erdőpedagógiában = Respecting Traditions, Folk Traditions with reference to Natural History in Forest Pedagogy.

In: Lett, Béla; Stark, Magdolna; Schiberna, Endre; Gál, János; Horváth, Sándor (szerk.) Tanulmánykötet Mészáros Károly tiszteletére 2018

Soproni Egyetem Kiadó, Sopron, Magyarország. 86 p. pp. 73-76., 4 p.

NMARNÉ, KENDÖL J. (2017):

Zöld napok az erdőpedagógiában.

Fókusz - Vajdasági Ismeretterjesztő és Tudománynépszerűsítő Elektronikus Folyóira 2017. október: 157 pp. 1-7, 7 p.